

**Helsesenter for  
papirløse migranter**

 **Røde Kors Bergen**



- et samarbeid mellom Kirkens Bymisjon i Bergen og Bergen Røde Kors

# Årsmelding 2022

Med støtte fra:



**BERGEN  
KOMMUNE**



**Vestland  
fylkeskommune**

## Innhold

Sammendrag.....	3
1. OPPDRAGET .....	4
Historikk.....	4
Verdier og prinsipper.....	4
Målgruppe.....	4
Våre tjenester .....	4
Målsettinger vi har jobbet med i 2022.....	5
2. STATISTIKK OG DOKUMENTASJON.....	5
Dokumentasjon og journalføring.....	5
Drift, Helsetilbud, åpningstid og statistikk.....	5
Helsehjelp til papirløse i Vestland fylkeskommune .....	6
Samarbeid og koordinering med andre tilbud.....	6
Konsultasjoner og helsebehov.....	7
Kjønn og alder .....	9
Nasjonalitet og oppholdsstatus .....	10
Henvisninger .....	11
Klager til sykehus og statsforvalter .....	11
Fakturasaker .....	11
Frivillighet .....	13
3. PROSJEKTER I 2022.....	14
IMDI finansiert Covid-19 prosjekt.....	14
4.HELSEBEHOV; BEKYMRINGER .....	14
5.SAMARBEID, KOMMUNIKASJON OG SYNLIGGJØRING.....	16
Samarbeid .....	16
Rettighetsarbeid .....	17
Synliggjøring og kommunikasjon .....	18
Møter, seminarer og arrangementer.....	21
Forskning og studenter .....	22
6. ERFARINGER OG VEIEN VIDERE .....	23

## Sammendrag

Året har vært preget av flytting av Helsesenteret til nye egnede lokaler, flere store mediasaker, og at det politiske påvirkningsarbeidet har ført til et historisk vedtak i Vestland fylkesting.

Helsesenteret i Bergen jobber lokalt og samarbeider nasjonalt om politisk påvirkningsarbeid. Store fremskritt i arbeidet er et vedtak i Vestland fylke om å bedre livsvilkårene for papirløse, at Oslo kommune har sagt at de skal overta helsehjelp til papirløse og at helseministeren har bestilt en gjennomgang av praksisen av regelverket for helsehjelp til papirløse. Vestland fylke og Bergen kommune har gitt vesentlig økt støtte til Helsesenteret sitt arbeid i 2023.

På Vestlandet har mediasaker om papirløses møte med det offentlige helsevesenet satt søkelyset på hvor restriktivt det er å få helsebehandling for papirløse. BT fulgte gjennom året en sak der en papirløs mann døde etter at han ble nektet behandling på byens sykehus. Klagen til Fylkeslegen fikk full støtte. Vestland fylkesting sitt vedtak om å bidra til økt livskvalitet for papirløse, samt øremerkede midler til tannhelsepilot, fikk mye mediaoppmerksomhet.

Driften på Helsesenteret har gått noenlunde som planlagt, men det har vært utfordrende å ha nok frivillige leger til å fylle turnusen på ukentlig drop-in vakt. Som en konsekvens måtte vi redusere åpningsuker til 43 i 2022. Vi har utført 545 konsultasjoner, hvorav 341 er utført av frivillig helsepersonell. Frivillige har utført ca. 0,6 årsverk. Øvrige konsultasjoner utføres av ansatte på Helsesenteret. I løpet av 2022 har vi økt bemanningen på Helsesenteret med 20%, og har nå til sammen 1,3 årsverk. Det er mellom 100 – 150 pasienter innom oss årlig.

Året startet med å bygge om og pusse opp nye egnede lokaler for helsesenter, og 1. mars flyttet vi til de nye lokalene i Kong Oscars gate 56. Deretter gjennomførte vi et stort åpningsarrangement 4. mai, med 80 gjester, som belyste og diskuterte sentrale problemstillinger i arbeidet vårt. Bilder fra dagen:



Mange papirløse migranter med endelig avslag bor på mottak i Florø og Stord og opplever der begrenset tilgang til Helsetjenester. Vi er i kontakt med ansatte på begge mottak for å følge opp pasienter mht. til fysisk og psykisk helse.

I påvirkningsarbeidet har vi gitt innspill til Dok. 8 forslag og partiprogram, og pasienter, frivillige og ansatte har bidratt til forskning på feltet og til mediasaker. Vi driver informasjonsarbeid til pasienter, studenter og til det offentlige. Vi deltar på og arrangerer faglige seminarer, og vi tar initiativ til møter med andre aktører på feltet.

## Begrep og forkortinger

- Helsesenteret er en forkortelse for Helsesenteret for papirløse migranter i Bergen
- MIL står for den frivillige brukerorganisasjonen Mennesker i Limbo Bergen
- HDS: Haraldsplass diakonale sykehus
- HUS: Haukeland Univeritets sykehus.
- KEK, HUS: Klinisk Etisk komite på Haukeland Universitetssykehus.
- SEMI: Senter for migrasjonshelse i Bergen
- NIM; Norges institusjon for menneskerettigheter
- ELSA: The European Law Students' Association (ELSA) er verdens største uavhengige organisasjon for jusstudenter

- Legal Aid og Gatejuristen et lavterskeltiltak som tilbyr juridisk veiledning, rådgivning og representasjon. Tilbudet er helt gratis. Ligger under Kirkens bymisjon i Trondheim og Bergen.
- Stiftelsen Amatea. Amatea er en landsdekkende gratis helsetjeneste. Vi supplerer den offentlige helsetjenesten med veiledning og oppfølging av kvinner, menn og par med ambivalens i et svangerskap, og samtaler etter abort. Våre hovedområder er kvinnehelse, seksuell helse og minoritetshelse. Vår visjon er å styrke kvinner og jenter til å ta egne valg.
- Kvinnehelsehuset i Bergen, Bergen Sanitetsforening: en plattform for kvinnehelsetematikk blant kvinner i Bergen, foreninger, organisasjoner og ulike offentlige etater

## 1. OPPDRAGET

### Historikk

Helsesenteret for papirløse migranter i Bergen ble stiftet som en egen organisasjon av frivillige etter en behovsutredning i Røde Kors i 2013, og åpnet dørene for pasienter i mars 2014. Helsesenteret har siden den gang jobbet for å gi et forsvarlig primærhelsetilbud til personer uten oppholdstillatelse i Norge. Mennesker i målgruppen har etter loven begrenset rett til helsehjelp.

Organisasjonen har vært gjennom en strukturell omorganisering i 2018, og drives nå av Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen og Bergen Røde Kors i fellesskap, etter modell fra Helsesenteret for papirløse i Oslo. Vi ligger i avdeling Migrasjon og selvhjelp der følgende tiltak inngår; FRI, et tiltak for ofre for menneskehandel og personer med prostitusjonserfaring, Akuttovernattingen for fattige tilreisende, Empo, -flerkulturelt ressurscenter og Batteriet Vest-Norge. Avdelingen ledes av Kristine Moskvil Thorsen, sosialantropolog med lang erfaring og bred kompetanse fra bistand, menneskerettighets- og flerkulturelt arbeid.

### Verdier og prinsipper

Helsesenteret arbeider etter Kirkens Bymisjon og Røde Kors sine verdier, strategier og prinsipper. Bymisjonen sin visjon er at alle mennesker skal oppleve å bli møtt med respekt, rettferdighet og omsorg. Røde Kors jobber etter sju prinsipper over hele verden; humanitet, upartiskhet, nøytralitet, uavhengighet, frivillighet, enhet og universalitet.

Det er videre organisasjonene sitt mål å få frem kunnskap om hvem papirløse migranter er, samt påvirke beslutningstakere til å ta papirløse migranter og deres levekår og helse på alvor.

### Målgruppe

Helsesenteret sine målgrupper er personer uten oppholdstillatelse i Norge, uavhengig av nasjonalitet, religion, etnisk tilhørighet, politisk ståsted, seksuell legning, kjønn, alder eller språk. Hovedandelen er asylsøkere med endelig avslag, men også mennesker som ikke er registret i det norske systemet, mennesker som har overgått midlertidig oppholdstillatelse/visum eller fått inndratt oppholdstillatelse/statsborgerskap, mennesker som er bortvist/utvist fra landet, fattig tilreisende uten andre muligheter, personer som selger seksuelle tjenester og ofre for menneskehandel.

### Våre tjenester

Helsesenteret utfører og administrerer ca. 500 årlige helsekonsultasjoner for papirløse migranter. Frivillig profesjonelle helsearbeidere, tolker og miljøarbeidere er bærebjelken i Helsesenterets helsetilbud. Helseoppfølging, samordning med offentlig helsevesen, informasjonsarbeid, frivilligkoordinering, politisk påvirkningsarbeid og administrasjon utføres av tre ansatte i totalt 1,3 årsverk.

## Målsettinger vi har jobbet med i 2022

- Jobbe for at papirløse migranter på sikt skal få all helsehjelp og nødvendig oppfølging i det offentlige.
- Opprettholde og utvikle helsetilbudet til papirløse i Vestland fylke, med tilpassinger etter behov og tilgjengelige ressurser.
- Bistå kommunen med smittevernopplysning og vaksinerings av våre pasientgrupper
- Etablere Helsesenteret i nye lokaler.
- Styrke samarbeidet med ulike helseaktører for å få et bedre helse- og sosialtilbud til papirløse migranter.
- Komme i dialog med helseforetak angående deres metoder for innkreving av betaling fra pasienter i våre målgrupper.
- Øke Helsesenterets bemanning til 50% tiltaksleder/koordinator, 50% sykepleier og 30% frivilligkoordinator.
- Drive informasjonsarbeid om våre helsetilbud og om papirløse migranternes helserettigheter, både til personer i våre målgrupper og til helsepersonell.
- Utarbeide og gjennomføre innføringskurs for alle frivillige ved Helsesenteret, i samarbeid med Røde Kors. Kurset vil blant annet inkludere Kirkens Bymisjons verdigrunnlag, interkulturell kommunikasjon, migrasjonshelse og bruk av tolk.

## 2. STATISTIKK OG DOKUMENTASJON

### Dokumentasjon og journalføring

Helsesenteret journalfører all relevant tverrfaglig informasjon om pasientene i henhold til gjeldende lovverk. Ut fra journalsystemet er det mulig å få ut statistikk på pasientenes medisinske data og sosiodemografiske bakgrunn.

### Drift, Helsetilbud, åpningstid og statistikk

#### Drift

Fra å drive med 1,1 årsverk i 2021 har Helsesenteret fra 1.1.22 fått tilført 20% stilling som legges til tiltakslederrollen. 1.mars flyttet vi inn i nye lokaler i Kong Oscars gate 56. Lokalene ble ombygget og oppusset for våre behov. Rommene er utstyrt med gratis møblement fra DNB, og Røde Kors Bergen har finansiert et videokonferanseutstyr. 4.mai arrangerte vi et åpningsarrangement med seminar og omvisning i nye lokaler. 80 personer fra ulike frivillige- og ideelle organisasjoner, det offentlige og spesialisthelsetjenesten deltok og bidro til å belyse problemstillinger.

#### Helsetilbud

Helsesenteret tilbyr tverrfaglig primærhelsetjeneste én dag i uken. Når Helsesenteret har drop-in åpningstid (torsdag), kommer pasienter uten å ha bestilt time. De får kølapp, blir registrert av sykepleier og venter til lege eller psykolog er ledig. Vi har i tillegg åpent for pasienter med forhåndsavtalt time for oppfølging av ansatt sykepleier, frivillige fastleger, frivillig tannlege, frivillig gynekolog, frivillig psykolog, og optiker. Helsesenteret har enkelt medisinsk utstyr. Vi tar blodprøver og infeksjonsprøver, inkludert hurtigtester av blod og urin. Pasienter blir henvist til blodprøvetaking og røntgen undersøkelser på Haraldsplass Diagonale Sykehus (HDS). Helsesenteret har to behandlingsrom for pasienter, et legerom tilrettelagt for gynekologisk undersøkelse og et rom for samtaler.

Det er de frivillige som yter hoveddelen av helsehjelpen, og hver frivillig tar vakt på helsesenteret ca. hver 6 – 8 uke. De ansatte på Helsesenteret følger opp pasientene med samtaler, veiledning, samt sørger for at de får oppfølging i det offentlige helsevesenet som de har krav på. Ved forespørsel fra advokat eller utlendingsmyndigheter skriver vi somatiske og psykologiske helseerklæringer. En del av våre pasienter trenger bistand til annet enn det helsefaglige, som for eksempel store betalingskrav, boligsituasjon eller oppholds søknad. I konsultasjonene brukes det telefontolk når behandler og pasient ikke kan kommunisere godt på et felles språk. Flere av våre frivillige har språkkompetanse utover norsk/engelsk og behersker

samtale med pasienten uten tolk. Dersom det er behov for tolk har vi frivillige tolker som er tilgjengelig på telefon, og telefontolk fra tolketjenesten tolkenett brukes dersom vi ikke har frivillige tolker tilgjengelig. Omtrentlig en fjerdedel av våre konsultasjoner krever at vi bestiller profesjonell tolk.

Psykologtilbudet er i år tilrettelagt for å bedre utnyttelse av ressursene. Nå kobles fast pasient med fast psykolog, og drop-in er avviklet. Pasienter i andre kommuner får hjelp via teams. Psykologtilbudet på dagtid med pensjonert psykolog ble avviklet 1.11, fordi psykologen sluttet og ikke var mulig å erstatte.

Kvinnehelse. Helsedirektoratet av slo for 2021 og 2022 vår søknad på midler til å drive et kvinnehelsetilbud med frivillige gynekologer annenhver uke. Derfor har dette tilbudet vært svært begrenset de to siste årene. Behovet for gynekolog er til stede, men vi mangler helsepersonell og utstyr til å kunne gjennomføre faste gynkvelder slik som før.

Tannhelse. Etter den gledelige beskjeden om at fylkestinget bevilger penger til tannhelse, har vi undersøkt med frivillig tannlege i Bergen hvordan midlene kan brukes på best mulig måte. Vi skal henvende oss til asylmottakene i Florø og Stord for å samarbeide med dem om tannhelse til papirløse beboere, ved hjelp av lokale tannleger.

Faste tilbud på Helsesenteret:

<b>Tirsdag</b>	<b>Torsdag</b>	<b>Fredag</b>
<b>Dagtid</b>	<b>Dagtid</b>	<b>Dagtid</b>
Ansatt følger opp pasientsaker	Ansatt følger opp pasientsaker	Ansatt følger opp pasientsaker
Frivillig psykolog månedlig	<b>Kveld</b>	
Gynekolog ved behov (ca. hver tredje måned)	Drop-in med frivillig lege, psykolog, sykepleiere og miljøkontakter	

## [Helsehjelp til papirløse i Vestland fylkeskommune](#)

### Helsehjelp for papirløse på asylmottakene på Stord og i Florø

Vi jobber for papirløse i hele Vestland fylke, og har jevnlig kontakt med asylmottakene på Stord og i Florø, fordi personer henvender seg til oss for å få helsetjenester. Vi formidler deres behov til mottakene, og til fastleger og spesialisthelsetjenesten lokalt. Kommunikasjonen med mottakene har vært utfordrende på høsten, fordi man da ikke lenger hadde helsefagfolk ansatt på noen av mottakene. Vi har hatt møter med Hordaland Røde Kors som vil forsøke å bistå noe når det gjelder helserelaterte tjenester til papirløse på mottaket i Florø. Vi har kommunisert tydelig til Vestland fylke at papirløse i hele fylket har store tannhelseutfordringer.

## [Samarbeid og koordinering med andre tilbud](#)

Vårt hovedmål er at det offentlige helsevesenet skal gi helsehjelp til våre målgrupper, men i tiden frem til dette målet er nådd, samarbeider vi med det offentlige om et så helhetlig helsetilbud som mulig:

### Samarbeid med kommunale helsetilbud

- SEMI tilbyr enkelte papirløse oppfølging hos psykolog og fysioterapeut, men har ikke hatt kapasitet til å ta imot nye.
- Kommunal lege på Bergen helsehus har fulgt opp 1-2 pasienter.
- Bergen legevakt har tatt imot pasienter fra Helsesenteret ved akutte behov, og de gangene vi ikke har hatt frivillig lege tilgjengelig.

- Kommunalt ansatte jordmødre på helsestasjoner følger opp papirløse gravide. Siden de ikke har noen kommunal lege å sende de gravide til for legesjekk og blodprøver, sender de dem til Helsesenteret.
- Det har vært vanskelig å få hjemmetjenester til pasienter.

#### Samarbeid med spesialisthelsetjeneste

Pasienter henvises til spesialisthelsetjenesten ved behov, men dette er vanskelig tilgjengelige utover akutt hjelp. I løpet av året har vi fått god kontakt med ledelsen på HDS, og har opprettet avtale om at pasienter ikke skal betale for helsetjenester, og om hvem på sykehuset vi skal kontakte når det gjelder behandling for alvorlig syke pasienter.

Vi har ikke hatt direkte møter med ledelsen i Helse Bergen, men har kommunisert våre bekymringer om faktureringspraksis og avviste henvisninger via vår byrådsavdeling, og KEK på HUS. Vi venter fremdeles på konkrete forslag til løsninger på hvordan vi kan samarbeide bedre for å sikre at papirløse får oppfylt sine rettigheter.

Når det gjelder testing for kjønns sykdommer har vi bedt SOI klinikken på HUS legge til rette for vi kan tilby våre brukere å ta kjønns sykdom tester hos oss, for så å sende dem til analyse på HUS. Forslaget er basert på våre og Nadheim sine erfaringer om at noen brukere unngår å teste seg fordi de opplever SOI klinikken for "offentlig". Lederen av SOI klinikken har så langt uttrykt at de ikke ser nødvendigheten av et slikt samarbeid.

#### Samarbeid med Jussformidlingen

Studenter på Jussformidlingen har bistått i 4 saker som gjelder papirløse, og de har brukt i gjennomsnitt 13 timer på hver av dem.

### Konsultasjoner og helsebehov

#### Antall konsultasjoner

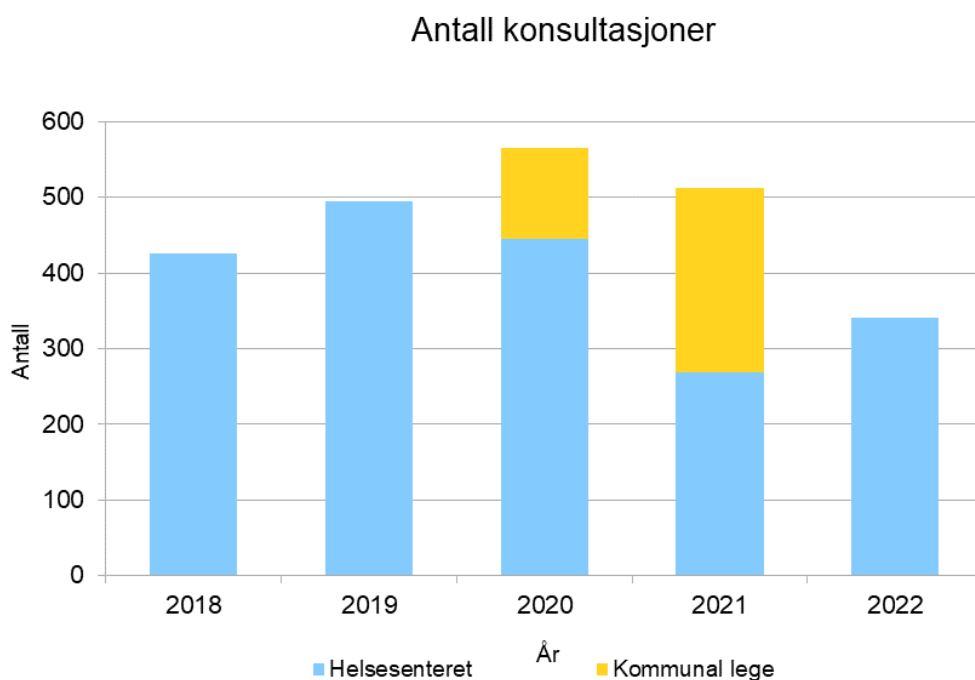
Konsultasjoner utført av frivillige helsehjelper følges opp på dagtid av ansatte, både med fysisk møter med pasienter, telefonsamtaler og informasjon, samt koordinering med andre helsetjenester. Det er mellom 100 – 150 pasienter innom oss årlig.

Antall konsultasjoner utført av frivillige	341
Antall oppfølgingssaker utført av ansatt	154
Antall informasjon og veiledningssamtaler utført av ansatt	50
<b>Totalt antall henvendelser utført av frivillige og ansatte ved Helsesenteret</b>	<b>545</b>

I tillegg til konsultasjoner i oversikten har vi jobbet med;

- 4 komplekse fakturasaker i samarbeid med Jussformidlingen, der tre av sakene gikk til tvangsfullbyrdelse.
- 8 saker der pasienter har sammensatte behov for hjelp. Ansatte følger dem opp over tid, trekker inn andre instanser og rådfører oss bredt. Her har vi behov for å rådføre oss i større grad med jurist, familieveileder og lignende.

## Antall Konsultasjoner utført av frivillige pr. år



## Antall konsultasjoner pr. type frivillig helsehjelp

Antall konsultasjoner på drop-in (hovedsakelig lege)	250
Antall konsultasjoner frivillig psykolog	36
Antall konsultasjoner gynekolog	6
Antall konsultasjoner tannlege	29
Antall konsultasjoner fastleger på eget kontor	20
<b>Totalt antall konsultasjoner med frivillige</b>	<b>341</b>

Helsesenteret har holdt åpent 43 drop –in uker med totalt 250 konsultasjoner, dette gir i gjennomsnitt 5,8 konsultasjoner per drop-in kveld. Helsesenteret har vært åpent alle uker unntatt 2 uker ifm. flytting og oppussing, og 4 ganger da vi manglet frivillig helsepersonell. I tillegg har vi holdt åpent drop-in 3 ganger uten lege, og planlagte pasienttimer ble avbestilt. Til sammenligning hadde vi i “normalåret” 2019, før Arna asylmottak la ned og før pandemien, åpent 47 uker og 316 konsultasjoner på drop-in kveldene, som gir 6,7 konsultasjoner per drop-in kveld.

## Kommunal helsehjelp til papirløse som er registrert hos oss

Antall konsultasjoner SEMI psykolog	90
Antall konsultasjoner SEMI fysioterapeut	70
Antall konsultasjoner kommunal fastlege	11
<b>Totalt antall konsultasjoner Bergen kommune</b>	<b>171</b>



## Henvendelsesårsaker

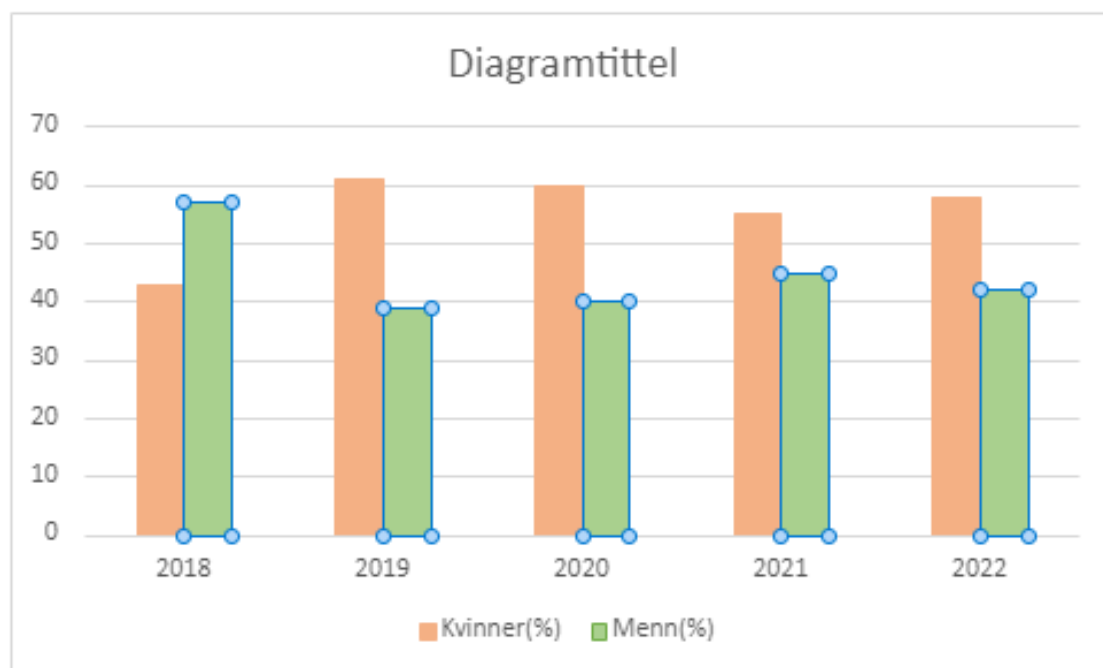
Majoriteten av konsultasjoner er somatiske, og fulgt opp av lege og sykepleier. Konsultasjoner som går under kategorien psykisk, er i all hovedsak konsultasjoner fulgt opp av psykologer. Konsultasjoner kategorisert som tannhelse er akutt tannhelsehjelp utført av tannleger. De konsultasjonene vi har valgt å kategorisere som sosialkonsultasjoner er samtaler og møter med pasienter som de ansatte på Helsesenteret har i forbindelse med informasjon om rettigheter, støtte til kontakt med andre organisasjoner eller instanser, eller liknende.

Tallene vi har basert oss på her er hentet fra hver enkeltpasient sin journal. Enkelte ganger kan samme pasient være i en konsultasjon og ha behov for to forskjellige oppfølginger, derfor blir henvendelsesårsaker ikke de samme tallene som enkeltkonsultasjoner.

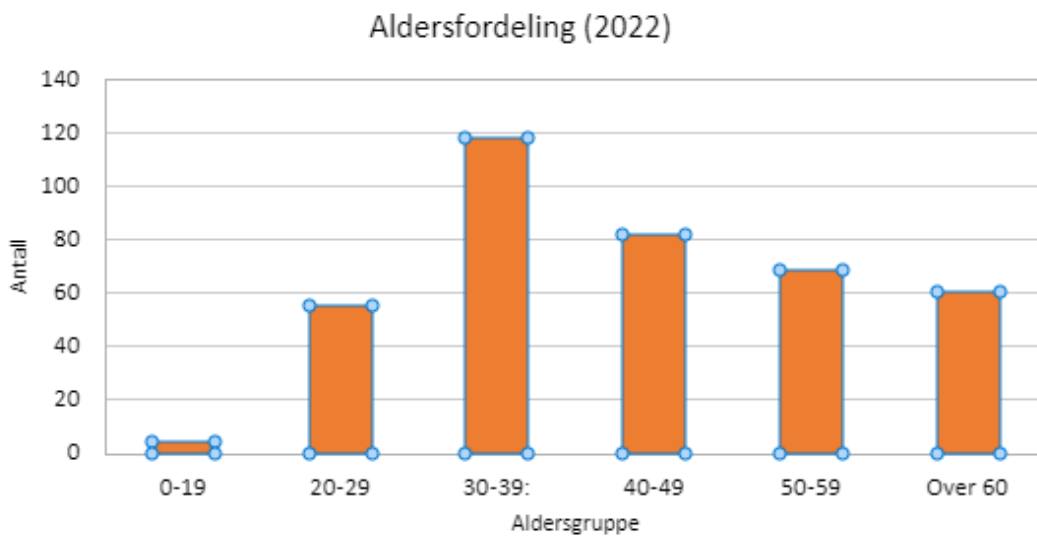
Somatiske henvendelser	305
Psykiske henvendelser	31
Tannhelse henvendelser	25
Sosiale henvendelser	40
<b>Totalt antall henvendelser</b>	<b>401</b>

## Kjønn og alder

I 2022 var det en større andel kvinner enn menn innom senteret enn i 2021, og tallene reflekterer antall konsultasjoner vi har hatt.

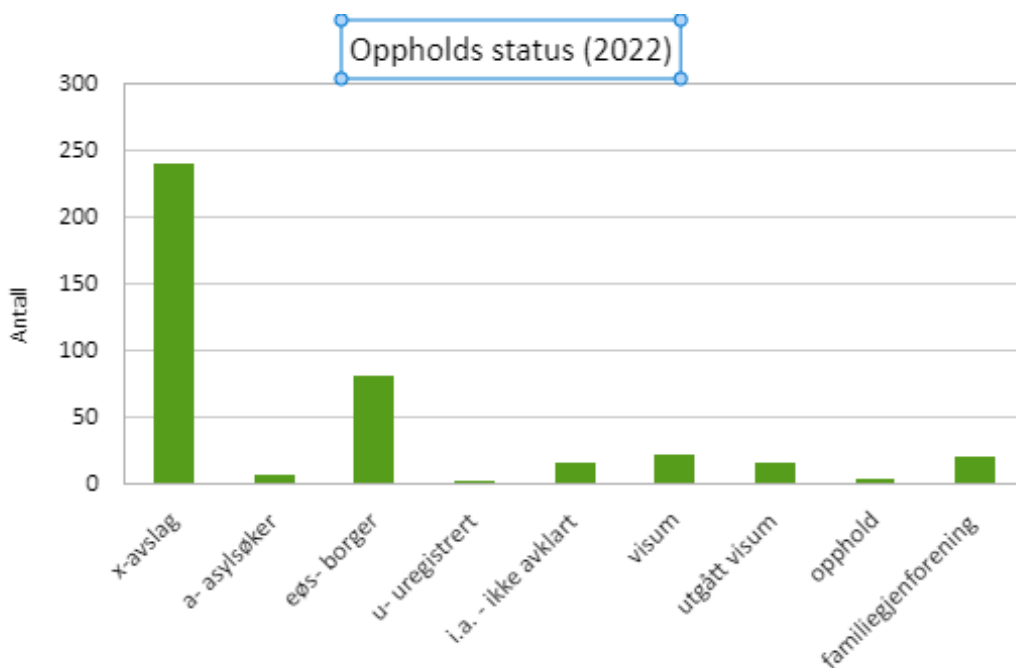


## Aldersfordeling basert på antall konsultasjoner



## Nasjonalitet og oppholdsstatus

Til sammen er det 37 ulike nasjonaliteter registrert hos oss i år, mot 28 nasjonaliteter i 2021. De frem største landgruppene representert er Etiopia, Romania, Irak, Kurdistan og Eritrea.



## Henvisninger

Henvisninger: antall og type:

Vi har hatt ca. 19 henvisninger til spesialisthelsetjenesten dette året. Det har vært henvisninger til ultralyd, MR undersøkelser, CT, gastroskopi, røntgen, hudlege, kirurgi og til DPS (distrikts psykiatriske sentre). Vi har hatt én henvisning til Covid vaksine i 2022.

Avslåtte henvisninger, ca. 11 stk.

Alle henvisningene til DPS har blitt avvist (fire stk.).

Hjertepasient ble først avvist for hjerteoperasjon, men fikk ny dato i mai etter pågang fra frivillig lege.

Aborthenvisning fra Nadheim (avdeling som jobber ut mot mennesker som selger sex og som er utsatt for menneskehandel) ble først avslått, så gikk den gjennom etter henvisning til lovverket.

Andre avslåtte henvisninger har vært på kneoperasjon, coiling, karoperasjon urologi undersøkelse og brokkoperasjon.

Henvisninger pasienten ikke har møtt:

En pasient møtte ikke til nyreundersøkelse, da personen ikke befant seg i Bergen på det tidspunktet.

## Klager til sykehus og statsforvalter

I januar klaget vi, i samarbeid med lege Elisabeth Strømme, til Statsforvalter Vestland for feil behandling av en papirløs kreftpasient. Fylkeslegen ga i desember full støtte til klagen. Begrunnelsen ga oss en bedre forståelse av lovverket. Vi ble oppfordret av Fylkeslegen til å klage oftere på avslått behandling for våre pasienter. Dette vil vi prioritere å gjøre i 2023.

## Fakturasaker

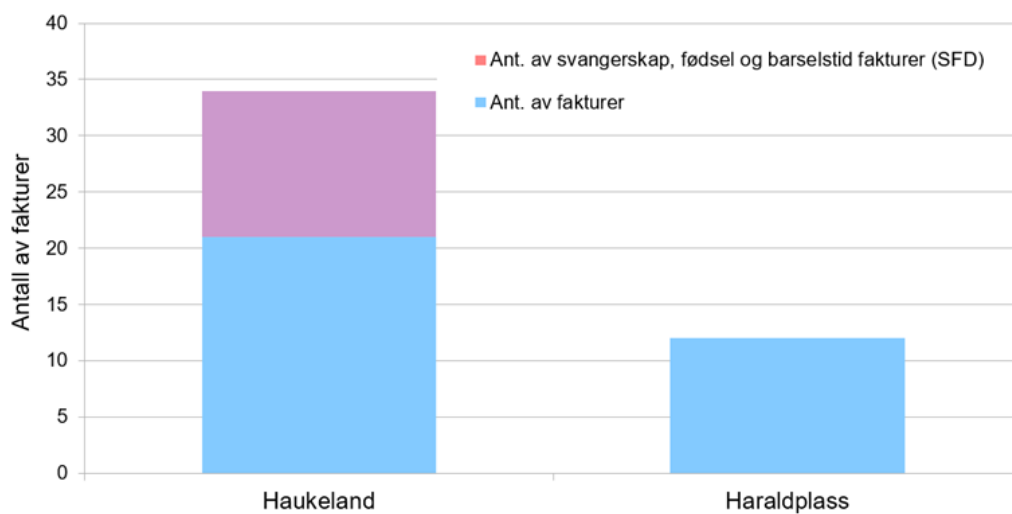
Hvis papirløse pasienter får behandling i spesialisthelsetjenesten, kreves de for full betaling.

Vi har kontaktet HDS og fått et revidert og forsterket samarbeidet om helsehjelp til papirløse ved at papirløse pasienter nå ikke skal faktureres. Vi har også forsøkt å få til dialog med Helse Bergen om fakturering av helsetjenester for papirløse, men ikke nådd frem med vårt ønske om at de skal endre praksis. Helse Bergen står frem i media og sier at ja, alle papirløse blir fakturert fullt beløp for helsehjelp og at regningene automatisk blir sendt til inkasso, fordi de ikke har administrativ kapasitet til å se på alle sakene individuelt. Brevene som kommer fra HS og pasient om at hen ikke kan betale blir ikke vektlagt. Vi venter fremdeles på konkrete tilbakemeldinger fra HUS om hvordan samarbeidet kan bedres.

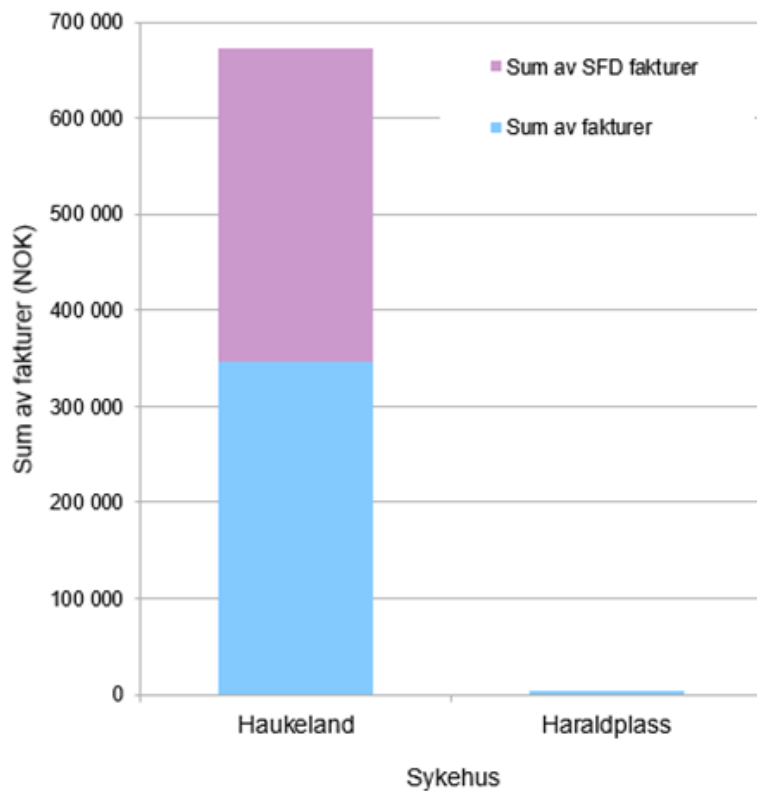
Helsesenteret har bedt jurister og jusstudenter om hjelp i enkeltsaker og til generell vurdering av lovligheten av denne praksisen.

## Oversikt over fakturasaker i 2021 og 2022.

### Antall fakturaer fra HUS og HDS



### Fakturaer i NOK fra HUS og HDS



## Frivillighet

De frivillige er stort sett svært stabile og har vært med lenge. Enkelte har tatt en pause og kommet tilbake til oss i 2022, og noen har tatt en pause i 2022, men ønsker å komme tilbake senere. Vi har hatt mest slitasje blant legene, og ser at dette er en krevende rolle. Vi ønsker å se mer på organiseringen av drop-in kveldene for å ivareta de frivillige ressursene på best mulig måte videre. Det har vært en utfordrende periode for rekruttering av nye leger. Vi er glade for god tilgang til frivillige sykepleiere og miljøkontakter.

Psykologtilbudet har vi endret fra drop-in, til at en pasient og en psykolog nå kobles direkte og setter opp timer sammen. Frem til 1.11 har det vært en frivillig psykolog som tar imot faste pasienter på dagtid i våre lokaler.

I år har vi åpnet for flere ulike typer frivillig arbeid, for eksempel har jusstudenter jobbet med å systematisere og telle pasienters fakturasaker, en forsker har bidratt med oppsett i statistikk og noen frivillige bidrar med følgetjeneste når pasienter skal til sykehus. Dette er arbeid og fokus vi har behov for, men ikke har hatt ansattressurser til å følge opp i 2022. Denne typen frivillighet krever også oppfølging og koordinering i form av ansattressurser, noe som må tas i betraktning når man beslutter å sette frivillige på denne type arbeid.

Vi har også hatt et samarbeid med Jussformidlingen der de har tatt oppdrag med enkeltsaker for pasienter som vi ikke har hatt ressurser til å følge opp. Jussformidlingen har bistått 4 pasienter og brukt i snitt 13 timer på hver av sakene. Disse timene kommer utenom våre tall, men det er viktig å nevne dem da det er arbeid som er vesentlig i helseoppfølging av enkelte pasienter vi møter.

### Tall på frivilligtimer

Antall frivillige timer drop-in kvelder	808
Antall timer frivillige psykologer	36
Antall timer frivillige - følgetjeneste + oppfølging av pasienter	40
Antall frivillige - administrativt og flytting + oppussing	49
Antall frivillige timer tannlege	35
Antall frivillige timer fastleger	25
<b>Antall frivillige timer totalt</b>	<b>993</b>

### Antall frivillige fordelt på yrkesgrupper/roller

Rolle	Antall
Sykepleiere	14
Leger	7
Miljøkontakter	8
Psykologer	6
Fysioterapeuter	3
Gynekologer	3
Tolker	20
Fastleger	3
Tannleger	2
Optiker	1
Spesialister utenfor mottak	4
Andre frivillige utenfor mottak	3
<b>Totalt</b>	<b>74</b>

### 3. PROSJEKTER I 2022

#### IMDI finansiert Covid-19 prosjekt

Vi har levert ut informasjon og Covid –19 tester. Vi har henvist til vaksinerings ved behov.

### 4.HELSEBEHOV; BEKYMRINGER

#### Blir lovverket som regulerer helsehjelp til papirløse fulgt?

Basert på at en papirløs mann døde i 2021, sannsynligvis som konsekvens av manglende vilje til å behandle pasienten på byens to sykehus, konkluderte fylkeslegen i Vestland med at sykehusene ikke hadde vurdert på riktig grunnlag og at de kjenner ikke regelverket godt nok.

Se vårt utdrag av det Fylkeslegen i Vestland understreker som viktig i behandlingen av disse sakene:

#### **Rett til vurdering**

*Alle pasienter uten unntak har rett til å få en medisinsk vurdering av sin helsetilstand, og om det er nødvendig med helsehjelp. Slik undersøkelse skal skje innen fristen på 10 dager.*

#### **Rett til akutt hjelp**

*Akutt behov for hjelp, og hjelpen er påtrengende nødvendig*

#### **Rett til heilt nødvendig helsehjelp som ikke kan vente**

*Videre går det frem av forskriften at alle personer som oppholder seg i Norge, har rett til «helsehjelp som er helt nødvendig og ikke kan vente uten fare for nært forestående død, varig sterk nedsatt funksjonstilstand, alvorlig skade eller sterke smerter». I rundskriv fra HOD tydeliggjøres det at vurderingen må være basert på et individuelt medisinsk grunnlag. Hvis det er nødvendig at pasienten sin tilstand blir behandlet innen tre uker, har pasienten rett til helsehjelp.*

#### **Betaling for helsehjelp**

*Ved øyeblikkelig hjelp, eller helsehjelp som ikke kan vente, har pasienten krav på den aktuelle helsehjelpen. I slike tilfeller kan ikke helsetjenesten nekte pasienten behandling, selv om pasienten ikke har betalingsevne.*

Lovverket som regulerer papirløses rett til helsehjelp; Helsehjelp til personer uten lovlig opphold i Norge - Helsenorger, står det blant annet at *Gravide har full rett til helsehjelp under graviditeten, under fødselen og i barseltiden. Gravide har også full rett til abort.*

Kommunehelseloven sier at alle kommunens innbyggere skal ha tilgang til helsetjenester.

#### Pasienthistorier

1. En alvorlig hjertesyk mann hadde gått gjennom en innleggelse i spesialisthelsetjenesten som en forberedelse til en stor hjerteoperasjon. Tre dager før planlagt operasjon fikk han beskjed om at operasjonen ble avlyst grunnet manglende oppholdstillatelse. Den frivillige legen som hadde henvist ham brukte måneder på å få sykehuset til å endre avgjørelsen. På et senere tidspunkt opplyste sykehuset at operasjonen likevel skulle gjennomføres da "fastlegen" hans hadde kontaktet sykehuset og "bedt så tynt for han".
2. En kvinne med typiske tegn på urinveisinfeksjon oppsøker Helsesenteret. Hun forklarer at hun har ringt legekontor, men får ikke time da hun ikke har noen fastlege. Hun har også vært på legevakten, men blitt avvist. På Helsesenteret tas en urinprøve som har tydelige utslag på infeksjon. Sykepleier kontakter legevakten og forklarer situasjonen og ber dem ta imot pasienten, og sender med pasienten et skriv som bekrefter kliniske funn. Legevakten tar da imot kvinnen.

3. Pasienten har vært i kontakt med Helsesenteret over tid, etter at hun mistet oppholdstillatelsen. Hun har tre barn som alle har vært i kontakt med helsevesenet og mottatt fakturaer for behandling, sykehusopphold og ambulansetjenester. Da mor og barn ikke har betalingsevne gikk fakturaene til inkasso og deretter til forliksrådet. Jussformidlingen har i første halvdel av 2022 arbeidet med saken og løftet den inn til forliksrådet, der Helse Bergen endte opp med å trekke sin sak og slettet fakturaen. Både mor og barn fikk oppholdstillatelsen tilbake 2 mnd. etter dette.

### Gravide papirløse

Kvinnene kommer ofte sent til første konsultasjon hos jordmor på Helsestasjon og dermed til ultralyd, og de har et underforbruk av helsetjenester i svangerskapet. Dette ser vi på som svært problematisk i lys av ny forskningsrapporten som viser at til tross for at de 500 papirløse gravide kvinnene i studien generelt er unge, friske og normalvektige, så ender 10 av 1000 fødsler i dødfødsel, mot 3 pr. 1000 fødte barn i befolkningen ellers. Hos papirløse ble 10 av 100 barn født for tidlig, dette er nesten dobbelt av hva som er normalt for resten av befolkning.

*Eick, Frode; Vallersnes, Odd Martin mfl. (2022). Use of non-governmental maternity services and pregnancy outcomes among undocumented women: a cohort study from Norway. BMC Pregnancy and Childbirth. ISSN 1471-2393. 22(1). doi: 10.1186/s12884-022-05112-0.*

Legetilgang til gravide fungerer ikke slik forskriften tilsier at den skal. Helsesenteret og jordmødre på helsestasjoner er stadig i kontakt med gravide kvinner som ikke får tilgang til legetjenester i det offentlige. Det er frivillige leger som dekker dette behovet nå. Helsesenteret er bekymret for den begrensede tilgangen til oppfølgingen gravide papirløse får, og setter vår lit til at Bergen kommune får organisert et kommunalt tilbud til denne gruppen.

Vi opplever også at gravide kvinner er redde for å ta imot den helsehjelpen de har rett på i spesialisthelsetjenesten av frykt for betalingskrav i etterkant. Når kvinnene mottar fakturakrav etter undersøkelser og fødsel er de svært preget og engstelige, og vi mener at belastningen og de negative helsekonsekvensene dette gir, er undervurdert. Arbeidet med å motivere og trygge kvinnene til å ta imot den oppfølgingen de har rett på, blir stadig mer utfordrende. Våre bekymringer er videreformidlet til det eneste fødetilbudet i Bergen, men har så langt ikke lyktes med å få til et samarbeid om hvordan vi kan møte disse sårbare kvinnene på en best mulig måte.

### Kronisk syke

Pasienter med kroniske sykdommer har ikke tilgang til kommunal primærhelsetjeneste og ikke til medisiner de har råd til. Helsesenterets frivillige leger kommer på jobb ca. hver 6-8 uke, og kan ikke sies å være en stabil oppfølging av kronisk syke. Helsesenteret betaler legemidler. Uten denne hjelpen ville pasientenes helse blitt betydelig forverret og kunne utvikle seg til å bli alvorlig, og dermed svært kostbar for det offentlige.

### Alvorlig syke

Når mennesker uten lovlig opphold i landet har behov for helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, ser vi at undersøkelser og behandling ofte avvises enten på bakgrunn av manglende oppholdstillatelse eller betalingsevne. Våre frivillige leger er kjent med at tilgangen til helsetjenester er begrenset for denne pasientgruppen, så de er restriktive med henvisninger. Vi spør oss om sykehusene kjenner lovverket godt nok, når de avviser behandling til alvorlig syke pasienter, ofte med begrunnelse i at de ikke har lovlig opphold i landet. I etterkant av behandlinger, undersøkelser og sykehusopphold pasientene har rett på etter loven, kreves det betaling for gitt helsehjelp; - fra Helse Bergen via fakturaer, inkassokrav, telefonkontakt og nedbetalingsplaner. Dette skjer til tross for brev fra oss som bekrefter at personen er uten lovlig opphold og derfor uten rett til vanlig inntekt, og ikke kan betale. Haraldsplass Diagonale Sykehus er unntaket som ikke fakturerer papirløse pasienter våre frivillige leger henviser.

Det finnes ikke kommunale helsetjenester som kan følge opp papirløse etter et sykehusopphold. Dette skaper store vansker for spesialisthelsetjenesten, - de har ingen helsetjeneste å skrive ut pasienten til, noe som medfører at de blir lenger på sykehuset enn nødvendig og utgiftene øker.

### Psykisk syke

Noen papirløse har relativt store psykiske utfordringer, allikevel blir de fleste av våre henvisninger til DPS om behandling avvist. Vi har opplevd at endelig avslag på søknad om asyl blir brukt som argument til å avslutte behandling ved DPS, selv om pasienten etter regelverket har rett på behandling hvis det er alvorlig og derfor "nødvendig".

### Tannhelse

Mange av våre pasienter har dårlig tannstatus. Spesielt én av våre frivillige tannleger har gjort en uvurderlig innsats i å hjelpe klienter utover akutt hjelp, det vil si at tannlegen har gitt hjelp i alvorlige tilfeller og tatt kostnadene selv. Akutthjelp, som er det pasientene til nå har hatt tilgang til, innebærer oftest trekking av tenner. I mange tilfeller er det problematisk å trekke, fordi pasienten ender opp med manglende tyggeflate. Imidlertid ser vi nå en løsning ved at Vestland fylke har bevilget øremerkede midler til dette!

### Helsebehov hos papirløse på mottak

Samarbeid med asylmottakene om helseoppfølging av beboere på mottakene har vært vanskelig. Konkrete henvendelser til mottakene blir ikke alltid fulgt opp, og kommunikasjonen har vært mangelfull. Helsesykepleiere ved mottakene har små stillinger, og året har vært preget av sykemeldinger og permisjoner av sykepleierne på begge mottakene i fylket, uten at stillingene er blitt erstattet av vikarer.

## 5.SAMARBEID, KOMMUNIKASJON OG SYNLIGGJØRING

### Samarbeid

- Helsesenteret er et samarbeidsprosjekt mellom Røde Kors/Bergen og Kirkens Bymisjon Bergen (SKBB) som eier, drifter, styrer og finansierer senteret i fellesskap. Styringsgruppen har fire årlige møter og består av to representanter fra hver organisasjon. Helsesenteret samarbeider også med andre virksomheter i Kirkens Bymisjon og Røde Kors; Helsesenteret for papirløse migranter i Oslo og med politiske og kommunikasjonsrådgivere sentralt i begge organisasjoner.
- Haraldsplass Diakonale Sykehus. Helsesenteret har en samarbeidsavtale med HDS som tar imot våre pasienter til blodprøvetaking, undersøkelser og avtalt behandling gratis, etter henvisning fra Helsesenterets leger.
- Nordiske helseklinikker for papirløse. Helsesenteret har møter og erfaringsutveksling med lignende klinikker i Norge, Sverige, Finland og Danmark.
- Jussformidlingen ifm. pasienters fakturasaker.
- Mennesker i Limbo Bergen. Vi samarbeider og utveksler erfaringer.
- På Vitus apotek og Apotek 1 kan våre pasienter hente ut medisiner.
- Nettverkssamarbeid i Bergen "Fattigdom og migrasjon". I Bergen har vi 4 årlige samarbeidsmøter med andre organisasjoner i en gruppe som heter Migrasjon og fattigdom, med blant annet kommunen, Robin Hood huset, Frelsesarmeen, Caritas, Seif og lignende.
- Bergen kommune: vi har hatt god dialog med Byråd for kultur, frivillighet og inkludering, samt byråd for helse og omsorg som igjen har satt oss i kontakt med Helsebyråd og kommuneoverlege.
- ELSA, UiB, Human right gruppe. Studentene samarbeider med oss om planleggingen av 10 års jubileum, og 5 studenter tilbyr MiL støtte.



## Rettighetsarbeid

### Nasjonal gruppe for påvirkningsarbeid.

Siden 2020 har tiltaksleder Katrine Meisfjord inngått i en samarbeidsgruppe som har som hovedmålet å få endret forskriften om papirløses rettigheter til helsehjelp, samt å informere offentligheten og politikere om hvilke utfordringer papirløse migranter opplever i møtet med det offentlige helsevesenet. Gruppen består av tiltakslederne på Helsesentrene i Oslo og Bergen, politiske rådgivere og kommunikasjonsrådgivere fra Norges Røde Kors, Oslo Røde Kors og Kirkens Bymisjon Oslo og jurist. Dette er våre krav til endring av lovverket:

- Personer uten lovlig opphold må få nødvendig helsehjelp basert på vurdering fra helsepersonell.
- Utgifter for behandling av papirløse må refunderes gjennom en finansieringsordning.
- Personer uten fast opphold i riket må gis tilgang til fastlegeordningen.

### Påvirkning på nasjonalt regelverk.

Året startet med å gi innspill til SVs dok. 8 forslag 1.3.22 om utvidete helserettigheter for papirløse migranter. Saken samlet mye støtte fra 22 ulike organisasjoner, og synliggjorde det vide engasjementet for å få nåværende regelverk endret. Ikke minst helsearbeidere krever å få utføre jobben sin også for disse målgruppene. Dessverre ble det ikke flertall for forslaget denne gangen heller. Regjeringen mener at gjeldende regelverk er godt nok.

### Gjennomgang av praktisering av gjeldene lovverk.

Helsesentrene/nasjonal påvirkningsgruppe har løftet mange pasientsaker i media der vi setter spørsmålsteget ved om lovverket blir fulgt. Politikere som støtter saken, har etterspurt klarere retningslinjer fra helseminister. Dette, samt resultatene i forskningsrapport om papirløse gravide og deres barn, har satt dette på den nasjonale agendaen, og vi ser på slutten av året at regjeringen planlegger en utredning mht til hvordan nåværende lovverk etterfølges. Helseminister Ingvild Kjerkol i Stortinget svarer på spørsmål i Stortinget: *Jeg deler representantens bekymring for at gravide kvinner uten fast opphold i Norge er redde for å be om helsehjelp og for at dette kan føre til økt risiko for komplikasjoner under svangerskap og fødsel. Det er ingen tvil om at alle som oppholder seg i Norge, dvs. uavhengig av oppholdsstatus, har rett til nødvendig helsehjelp før og etter fødsel. Dette går fram av forskrift om tjenester til personer uten fast opphold § 5 bokstav b. Vi har startet arbeidet med en gjennomgang for å sikre at rettighetene i forskrift om tjenester til personer uten fast opphold praktiseres etter intensjonen. Departementet vil i den forbindelse invitere Røde Kors og Kirkens Bymisjon, som sammen driver helsesentrene for papirløse migranter i Oslo og Bergen, til et møte der de kan gi innspill til hvordan en slik gjennomgang bør innrettes og gjennomføres.* Det er i desember klart at HOD skal iverksette en gjennomgang av praktiseringen av dagens lovverk, og vi i nasjonal påvirkningsgruppe er invitert til et møte med embetsverket for å komme med innspill til hvordan en slik utredning best kan gjennomføres.

### Historisk vedtak i Vestland fylkesting.

På bakgrunn av politisk påvirkningsarbeid vi har gjort lokalt, blant annet sammen med Mil i 2021, der vi utarbeidet og sendte inn konkrete forslag til hvordan papirløse i Vestland fylke kan få bedre liv, har vi hatt flere besøk av politikere og byråkrater i fylket som har vist problematikken stor interesse. Gleden var stor da et bredt flertall på tvers av de største partiene i fylkestinget vedtok å se nærmere på papirløses livssituasjon i fylket, og at en arbeidsgruppe skulle settes ned for å se på løsninger, i samarbeid med Helsesenteret. Siden har vi gitt innspill til hvordan tannhelse kan gis til papirløse og hvor mye det vil koste. I etterkant har fylket satt av 500 000,- til tannhelse som skal administreres av Helsesenteret. Fylket har også vedtatt en betydelig økning i Helsesenterets driftsbudsjett.

## Primærhelsetjeneste til papirløse i Bergen.

Bergen kommune avsluttet 1.1. den avsatte legeressursen til papirløse gjennom pandemien, noe som igjen satt våre pasienter i en sårbar situasjon. Det har ikke vært lett å få frivillig legeressurs selv om restriksjonene opphørte i februar i år, og dette ble også en sak som ble løftet i BT. Bergen kommune har heller ikke avsatt legeressurs til oppfølging av gravide og barn, noe som er en lovbestemt rett. Helsesenteret fikk uttrykt sine bekymringer for dette og for Helse Bergens praksis i et Fafo rapport lanseringsmøte i regi av Bergen kommune i mars. I ettertid har vi hatt dialog med helsebyråd, kommunelege og byråd for inkludering, og venter på utfall mht. lovnader om øremerkede midler til fastlegehjelp til papirløse, samt hjelp til å komme i dialog med Helse Bergen om hvordan fakturering av papirløse bedre kan praktiseres. Bergen kommune har økt bevilgningene til Helsesenterets drift i både 2022 og 2023.

## Klagesak ifm. dårlig tilgang til behandling i spesialisthelsetjenesten.

I Bergen fikk vi satt søkelys på hvor vanskelig det er å få behandling i spesialisthelsetjenesten, etter at en av våre pasienter døde etter avvist behandling for kreft på byens to sykehus. Frivillig lege og ansatt på Helsesenteret sto frem i BT og fortalte om sin kamp for å få behandling for pasienten. Saken ble klaget inn til Fylkeslegen og fikk full støtte fra Fylkeslegen i desember. I denne anledningen har vi fått økt kommunikasjon med ledelsen på HDS, og det er blitt klart at de ønsker å praktisere en lettere adgang til helsehjelp for papirløse, både når det gjelder å ikke fakturere, samt det å tilby behandling når det trengs. Møter med Helse Bergen i denne forbindelse har vært planlagt i november og desember, men dessverre blitt utsatt begge gangene.

## Nasjonalt og internasjonalt arbeid.

I det nordiske samarbeidet mellom helsesentre for papirløse i Sverige, Finland, Norge og Danmark møtes vi flere ganger årlig for å følge hverandres prosesser, og å lære av hverandre. Sverige har i mange år hatt gode helseløsninger for papirløse, mens Finland fikk på plass et nytt lovverk gjeldende fra 1.1.2023, som betydelig styrker papirløses rettigheter. Vi ønsker å se nærmere på de ulike landenes lovverk i 2023. Ny finsk lov: [RP 112/2022 rd \(eduskunta.fi\)](https://www.eduskunta.fi/RP1122022)

## FN har kritisert Norge for å bryte menneskerettighetene

FN har kritisert Norge for å bryte menneskerettighetene i rapporten fra 06.03.20; *The Committee on Economic, Social and Cultural Rights; Concluding observations on the sixth periodic report of Norway*. ØSK-komiteen uttrykker bekymring for helsetjenester til papirløse i sine kommentarer. I 2022 har den norske regjering igjen måttet svare for oppfølging av punktene om helsehjelp. Helsesentrene i Bergen og Oslo har kommentert på svaret til myndighetene i en skyggerapport.

## Synliggjøring og kommunikasjon

### Mediesaker

Begrenset tilgang til legehjelp i førstelinjetjenesten, avviste henvisninger for alvorlig syke pasienter og aggressiv fakturering av papirløse pasienter har vært viktige mediesaker fra Helsesenteret i Bergen i år. Frivillige, pasienter, ansatte, politikere og samarbeidspartnere har uttalt seg i media:

- 6.1. BT på besøk på Helsesenteret rett før jul, der frivillig lege Katinka Norheim, frivilligkoordinator Silje Olsen og Tiltaksleder Katrine Meisfjord blir intervjuet. Det er spesielt de økonomiske bekymringene som tas <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/Jx3VmP/kutter-i-stoetten-til-de-papirloeses-helsehjelp-mange-er-redde-for-aa?fbclid=IwAR117-e7sfQrJtUEIS-DWJplUWzzriXm7kreQyfD1SqwxZC7LPDWLMUXLrw>
- 13.1. Forsidesak i BT fra Helsesenter for papirløse migranter i Bergen i dag. Frivillig lege Elisabeth Strømme forteller om oppfølging over tid av en pasient med kreft. Da hun og sykepleier ved

Helsesenteret ba om vurdering av pasientens tilstand på byens to sykehus, fikk de avslag, og avslag når de klagde. Saken fikk det tragiske utfallet at pasienten døde. Dette setter igjen lys på hvordan Helsevesenet er blitt migrasjonskontrollører fremfor helsehjelpere med etiske forpliktelser til å hjelpe alle som trenger det. [https://www.bt.no/nyheter/innenriks/i/k6bbyyQ/utenlandsk-pasient-ble-nektet-helsehjelp-paa-haukeland-og-haraldsplass?fbclid=IwAR3CHOOnx20sQi5ViPX8Z\\_MZm0M432h1qXEhgh3smBcAutP8ULiLAffpyJc](https://www.bt.no/nyheter/innenriks/i/k6bbyyQ/utenlandsk-pasient-ble-nektet-helsehjelp-paa-haukeland-og-haraldsplass?fbclid=IwAR3CHOOnx20sQi5ViPX8Z_MZm0M432h1qXEhgh3smBcAutP8ULiLAffpyJc)

- 14.1. Blant annte har Generalsekretær i Røde Kors har skrevet kronikk om temaet, og vært på Dagsnytt 18. [https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/x8Xx3R/pasient-ble-nektet-helsehjelp-ber-stortinget-gripe-inn-og-styrke-rett?utm\\_source=kopierlink&utm\\_content=deleknapp&utm\\_campaign=topp&fbclid=IwAR1H7kclvOpq9VFG\\_yoNL9WyKYrcq9VX4DdWSJw4GB8IUur-PeQ6qNMmjP0](https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/x8Xx3R/pasient-ble-nektet-helsehjelp-ber-stortinget-gripe-inn-og-styrke-rett?utm_source=kopierlink&utm_content=deleknapp&utm_campaign=topp&fbclid=IwAR1H7kclvOpq9VFG_yoNL9WyKYrcq9VX4DdWSJw4GB8IUur-PeQ6qNMmjP0)
- 16.1. Engasjert innlegg fra Helsesenterets første frivillige lege Hanne Lossius i BT i dag, for papirløses rett til helsehjelp. [https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/eE01kK/dere-leker-med-menneskeliv?fbclid=IwAR3PqLomAt8p-Ly-UW8f-THZ\\_malCJ-joyuhfOPnRp0TFsC1vpSq1jHcgwY](https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/eE01kK/dere-leker-med-menneskeliv?fbclid=IwAR3PqLomAt8p-Ly-UW8f-THZ_malCJ-joyuhfOPnRp0TFsC1vpSq1jHcgwY)
- 18.1. I lederen i BT i dag står det en klar oppfordring til politikere om å klargjøre dagens regelverk for helsehjelp til papirløse, for å unngå slike tragiske utfall som vi ble vitne til i 2021
- [https://www.bt.no/btmeninger/leder/i/y4y5aA/papirloeses-krav-paa-helsehjelp-maa-ivaretas-noeye?fbclid=IwAR3JOTNMo78bCypWFPRNuRHR\\_-EFWySZib2DLFVqb8c7zcAPDCdxkxIS93A](https://www.bt.no/btmeninger/leder/i/y4y5aA/papirloeses-krav-paa-helsehjelp-maa-ivaretas-noeye?fbclid=IwAR3JOTNMo78bCypWFPRNuRHR_-EFWySZib2DLFVqb8c7zcAPDCdxkxIS93A)
- 25.1 Byrådene Beate Husa og Eline Haakestad skriver i BT i dag; "som ansvarlige byråder kan vi love at vi vil gjøre det vi kan for å gi dem (papirløse) et verdig helsetilbud." Og "Denne våren vil byrådet legge frem en sak, der vi vil se på mulighetene for at en omorganisering av Semi kan videreføre noe av dette samarbeidet om helsehjelp til papirløse. [https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/g6KRgk/papirloese-skal-faa-helsehjelp?utm\\_source=navigator-share&utm\\_campaign=bunn&fbclid=IwAR2oWQIVvDSjhxhinBEUP4ycuYEJUfz17Q1h3Cb50E0dXARH5fWFdZHroBE](https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/g6KRgk/papirloese-skal-faa-helsehjelp?utm_source=navigator-share&utm_campaign=bunn&fbclid=IwAR2oWQIVvDSjhxhinBEUP4ycuYEJUfz17Q1h3Cb50E0dXARH5fWFdZHroBE)
- 11.2. Frivillig fastlege Silje Furu er én av flere fastleger som er tilknyttet Helsesenteret for papirløse migranter i Bergen. Hun sier i denne artikkelen at forskriften for helsehjelp til papirløse migranter medfører at norsk helsepersonell blir bedt å gå på akkord med sin yrkesetikk. <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/AL526j/fastlegen-silje-gir-papirloese-gratis-helsehjelp-trenger-behandling?fbclid=IwAR3v14Rbv4aRQVCnN516QIKSnYBvbGPQ5h0LWPM5I2MK5HMDmHOvrQnLLVg>
- Pasient og frivillig gynekolog på Helsesenteret deler erfaringer under arrangement i Kvinnefestiavalen 7.mars på Café Sanaa.
- Pasient blir portrettert ifm 8 mars i NRK Vestland: [https://www.nrk.no/vestland/fariba-43\\_-ville-skille-seg.-da-mistet-hun-sonnen-1.15877004?fbclid=IwAR3JOTNMo78bCypWFPRNuRHR\\_-EFWySZib2DLFVqb8c7zcAPDCdxkxIS93A](https://www.nrk.no/vestland/fariba-43_-ville-skille-seg.-da-mistet-hun-sonnen-1.15877004?fbclid=IwAR3JOTNMo78bCypWFPRNuRHR_-EFWySZib2DLFVqb8c7zcAPDCdxkxIS93A)
- 30.3. Byråd Katrine Nødtvedt uttaler seg om viktigheten av helsehjelp til papirløse i Klassekampen
- 29.3. Klassekampen var tilstede på frokostseminaret forrige uke. Siden tok han et besøk til Helsesenteret og lagde en fin artikkel som ble publisert
- 11.5 skriver jusstudent på Jussformidlingen kronikk i BT om fakturering for fødsel av papirløse kvinner; <https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/jaeOPA/hjerteloes-behandling-av-gravide>
- 30.7. Mediasak om Lan som må betale for fødsel selv i BT i går, TV2 nyhetene refererer til samme sak kl 21.
- 1.8 Aftenposten skriver om Lan og gravide papirløse: [Lan Zheng er gravid med tvillinger. Kan få kjemperegning for fødselen. \(aftenposten.no\)](https://www.aftenposten.no/nyheter/innrikes/lan-zheng-er-gravid-med-tvillinger-kan-fa-kjemperegning-for-fodselen)
- 1.8 Oppfølging av gravide papirløse - saken i BT. [https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/Jxkzjm/papirloes-kan-faa-kjemperegning-etter-foedsel-haarreisende-system-sier-sv?fbclid=IwAR3rBs3FJIFFiNaiZu5sNurD452Fg6C0SEm0ceUFxp3tkK4qznAF5A\\_8hpg](https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/Jxkzjm/papirloes-kan-faa-kjemperegning-etter-foedsel-haarreisende-system-sier-sv?fbclid=IwAR3rBs3FJIFFiNaiZu5sNurD452Fg6C0SEm0ceUFxp3tkK4qznAF5A_8hpg)
- 3.8 <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/matte-punge-ut-19000-for-spontanabort/14983416/>
- 9.8 BT skriver om fakturasaker for papirløse <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/KzdEvX/papirloese-moetes-ulikt-paa-sykehusene-i-vest?fbclid=IwAR34sUqQH9XC1gXD0qVB6QrSwW1EkglDxM3SfSuZ8vLNLyeX2FEIYeegZ58>
- 10.8 Byråden, Katrine Nødtvedt mener sykehusene må ta ansvar for fakturaene og et ikke-diskriminerende tilbud til papirløse <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/OrG23b/byraaden-reagerer->

[paa-statssekretaerens-beskjed-til-sykehusene?fbclid=IwAR1FURN3roWobux19-706tK328UEO8ZjiWgEnQ7X-egGlgC2DmOkY35VDoE](https://paa-statssekretaerens-beskjed-til-sykehusene?fbclid=IwAR1FURN3roWobux19-706tK328UEO8ZjiWgEnQ7X-egGlgC2DmOkY35VDoE)

- 28.9 Vestland fylke – fylkestinget behandlet sak om papirløse; historisk vedtak [https://www.vestlandfylke.no/nyheitsarkiv/2022/fylkestinget-vil-hjelpe-papirlause-flyktninger/?fbclid=IwAR1wP6fUm8ruwozoz6Fm68D\\_0d-N6uya2KLKIO443W2IrfWoMNLajriTNc](https://www.vestlandfylke.no/nyheitsarkiv/2022/fylkestinget-vil-hjelpe-papirlause-flyktninger/?fbclid=IwAR1wP6fUm8ruwozoz6Fm68D_0d-N6uya2KLKIO443W2IrfWoMNLajriTNc)
- 22.11 Viser til forskning gjort på mangelfull oppfølging av papirløse, gravide kvinner <https://forskning.no/flyktninger-partner-svangerskap/papirløse-kvinner-far-ikke-god-nok-oppfølging-under-svangerskapet/2111852?fbclid=IwAR2NDu2DBOYt-MSasUnkX1fhvFwanww1QJfuSpzn3kbm2wOFiGc97sfVpxA>
- 30.11 - NRK Hordaland radio- og nettsak om at Vestland fylkeskommune gir 500.000,- til tannhelseproblematikk for papirløse pasienter; [https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-hordaland/sesong/202211/DKHO01023222?fbclid=IwAR2mExCGVnGxTz6\\_rSmbiYyFI3CJAuZX2Kj05TCmvF15vJ1zkgNF\\_AGg7Q](https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-hordaland/sesong/202211/DKHO01023222?fbclid=IwAR2mExCGVnGxTz6_rSmbiYyFI3CJAuZX2Kj05TCmvF15vJ1zkgNF_AGg7Q)
- Aftenposten skriver om papirløse gravide sin utsatte situasjon i Norge, og refererer til forskning på dette området publisert i år: [Gravide «Sarah» turte ikke oppsøke lege. Papirløse gravide er redde for å be om helsehjelp. \(aftenposten.no\)](https://www.aftenposten.no/nyheter/lokal/140011E/papirløse-krftpasient-ble-avvist-paa-sykehusene-lovbrudd-fastslaar-fylkeslegen?fbclid=IwAR3rctT126j5HMa0ha4c8M_85_5HzJUhi0XJwAeUbUC-omE8ZMdiDMdnpGk)
- 1.12 fylkeslegen har behandlet saken om papirløs pasient som døde [https://www.bt.no/nyheter/lokal/i/4oO11E/papirløse-krftpasient-ble-avvist-paa-sykehusene-lovbrudd-fastslaar-fylkeslegen?fbclid=IwAR3rctT126j5HMa0ha4c8M\\_85\\_5HzJUhi0XJwAeUbUC-omE8ZMdiDMdnpGk](https://www.bt.no/nyheter/lokal/i/4oO11E/papirløse-krftpasient-ble-avvist-paa-sykehusene-lovbrudd-fastslaar-fylkeslegen?fbclid=IwAR3rctT126j5HMa0ha4c8M_85_5HzJUhi0XJwAeUbUC-omE8ZMdiDMdnpGk)
- 19.12 BT i går: [Kreftsyk ble nektet behandling: – I strid med menneskerettighetene \(bt.no\)](https://www.bt.no/nyheter/lokal/i/4oO11E/papirløse-krftpasient-ble-avvist-paa-sykehusene-lovbrudd-fastslaar-fylkeslegen?fbclid=IwAR3rctT126j5HMa0ha4c8M_85_5HzJUhi0XJwAeUbUC-omE8ZMdiDMdnpGk) Henriette Sinding Aasen, som er professor ved juridisk fakultet på Universitetet i Bergen og redaktør og forfatter av en bok om menneskerettigheter i helse- og omsorgstjenesten. Et av temaene i boken er papirløses rett på helsehjelp.– Regelverket som begrenser papirløses rett til helsehjelp er i strid med menneskerettighetene, sier hun.

## Synlighet

Video til nettsider og undervisning. Kommunikasjonsavdelingen i Bergen, Helsesenteret og frivillige laget video om arbeidet vårt og publisert på våre nettsider og FB side; <https://vimeo.com/764112739>



## Møter, seminarer og arrangementer

### Seminar vi har arrangert

**Åpningsarrangement for nye lokaler, med seminar og omvisning 4.mai.** 80 gjester deltok fra ulike frivillige og ideelle organisasjoner, det offentlige, spesialisthelsetjenesten etc. for å belyse sentrale problemstillinger i arbeidet vårt.

Program:

Innlegg:

- Koordinator ved Helsesenteret Silje Olsen fortalte historien til helsesenteret i Bergen
- Lege Jørgen Østensjø, som har vært frivillig ved senteret i mange år, fortalte om arbeidet med papirløse pasienter.
- Tannlege Kawa Kavien, som har vært frivillig ved senteret i mange år, fortalte om tannhelseutfordringer hos pasientgruppene, og om hvordan hans tannlegepraksis bistår pasienter.
- Viseadministrerende direktør på Haraldsplass Diakonale Sykehus Petter Thornam, fortalte om deres forpliktelse som diakonalt sykehus ved å vise kompetanse med hjertevarme.
- Andre som holdt innlegg var: Viseadministrerende direktør Clara Gjesdal, Byråd Katrine Nødtveit, Stian Davies, leiar i hovedutval for kultur, idrett og integrering i Vestland fylkesting, sykepleier Kari Klocke fra Florø asylmottak og styreleder i Bergen Røde Kors John Magnar Bøe, som også ga en pengegave til videokonferanseutstyr.

Gruppedialog:

Vi fordelte gjestene i grupper basert på temaene; tannhelse, primærhelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og menneskerettigheter. Gruppene hadde en time til å reflektere sammen over utvalgte problemstillinger.

Omvisning og mat i de nye lokalene:

Vi vandret i samlet flokk til de nye lokalene hvor kanapeer og marsipankake ventet.

### Møter med eksterne samarbeidspartnere

Vi har gjennom året hatt møter med samarbeidspartnere og viktige aktører på feltet:

- 23.03, 27.04 og 15.06 møter med HDS; viseadministrerende direktør, kommunikasjonsrådgiver og leder for medisinsk avdeling.
- 11.04. med leder for nytt fastlegekontor Bergen Helsehus, Merethe Brattetaule
- 29.04. Møte med ELSA, UiB, human rights gruppe
- 12.05. Møte med byråd for helse Beate Husa, kommuneoverlege Trond Egil Hansen og byråd Katrine Nødtvedt ang. tilrettelegging for fast lege for papirløse.
- 16.05. Workshop i nasjonal politisk påvirkningsgruppe
- 26.04. møte med Amatea om tilbud for papirløse kvinner
- 15.07. møte med KEK på HUS.
- 13.06. Vestland fylke, innspill til interpellasjon.
- 09.09. Møte med MiL og ELSA human rights studenter.
- 10.09. Møte med Adinastiftelsen i Romania.
- 23.08. Møte med leder i Hovedutvalget for Vestland fylkesting.
- 24.11. Møte med Røde Kors Hordaland
- 04.11. Møte med Legal Aid i Trondheim
- 28.10. Strategimøte for politisk påvirkningsarbeid, Røde Kors og Kirkens bymisjon, Oslo.
- 11.11. Møte med Helsebyråd og HUS. UTSATT.
- 16.11. Møte med Røde Kors Hordaland
- 28.11. Krf sin fylkesgruppe på besøk til Helsesenteret
- 29.11. Møte med Vestland fylke, avd. Kultur og folkehelse
- 09.12. Møte med Prestestien tannlegekontor om bruk av øremerkede tannhelsemidler

### Arrangement vi har blitt invitert til holde innlegg på

- 14.02. Presentasjon for jordmødrenes nettverksgruppe i Bergen kommune
- 22.03. Frokostseminar ved Bergen kommune 22. mars på Litteraturhuset:
  - Ragna Lillevik fra FAFO presenterte funnene i rapporten
  - Katrine Meisfjord, leder på Helsesenteret for papirløse la frem aktuelle problemstillinger fra arbeidet med helsehjelp til papirløse
  - Professor Esperanza Diaz, leder ved Pandemisenteret ved UiB og med lang erfaring i å jobbe med denne målgruppen, dele sine erfaringer fra Bergen.
  - Byråd og Katrine Nødtvedt (MDG) innleder til en diskusjon om situasjonen for de som lever i Norge uten oppholdstillatelse.
- 16.03. Presentasjon av Helsesenteret sitt arbeid for SKBB sitt styre
- 19.05. Dragedagene arrangert av Jusstudenter
  - Helsesenteret ved frivillig sykepleier Kari Sørland legger frem sitt arbeid med papirløse
  - Jussprofessor Karl Søvig forteller om de juridiske sidene av arbeidet med irregulære migranter
- 29.10. Kvinnehelsehuset i Bergen, en pasient og sykepleier Aina Andreassen holder
- innlegg om papirløse
- 14.09. Nadheim, sykepleier Aina holder undervisning om kvinnehelse
- 08.12. Presentasjon på Nasjonalt møte for Pasient- og brukerombud

### Arrangement vi har deltatt på

- 05.04. UiB ved lege Elisabeth Strømme: *Undocumented migrants; Access to health care in Norway*. Stream.
- 20-22.05. Seminar for Nordiske helsesentre for papirløse migranter i København.
- 15.06. Fafo seminar om fattige tilreisende.
- 14.06. Bergen sanitetsforening; Kvinnehelsehuset; *Kvinnehelse under radaren*. Hotel Terminus.
- 29.09 Torturkonferansen, RVTS-Vest.
- 27 - 28.10. Pandemisenteret UiB: Pandemi, mangfold og sosial ulikhet. UiB.
- 27.10. Brukerkonferanse for journalsystemet Ad Curis, Oslo.

## Forskning og studenter

### Forskning

Helsesenteret har i følgende forskningsprosjekt bidratt med informanter fra pasient-, frivillig- ansatte gruppen;

- Eick, Frode; Vallersnes, Odd Martin mfl. (2022). Use of non-governmental maternity services and pregnancy outcomes among undocumented women: a cohort study from Norway. *BMC Pregnancy and Childbirth*. ISSN 1471-2393. 22(1). doi: [10.1186/s12884-022-05112-0](https://doi.org/10.1186/s12884-022-05112-0). Han har sett på hvordan gravide kvinner uten oppholdstillatelse har brukt frivillige organisasjoner for å få helsehjelp i svangerskapet, - hvilken hjelp de fått og resultatet av helsehjelpen. Han fant blant annet at mange kvinner kommer sent til første konsultasjon og at Helsesentrene for papirløse er nøkkelen inn til det ordinære helsevesenet. Han fant også at 28,4% ønsket abort, og at 45,9% av de som skulle føde hadde risikoer for komplikasjoner. Dette viser at til tross for at gravide har helserettigheter, så har de ikke god tilgang. Helsesentrene fyller en viktig funksjon med å være brobygger til det offentlige tilbudet. Forskningen viser også at papirløse må få økte helserettigheter, blant annet tilgang til langtidsvirkende prevensjon.
- Prosjekt papirløse barn i Norge, lanseres i februar 2023  
Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Oslo gjennomfører i 2022 kartleggings- og situasjonsanalyse av forholdene til papirløse barn. Formålet med prosjektet er å øke kunnskapen om papirløse barns situasjon i Norge, samt bruke erfaringene og kunnskapen til å utarbeide en rapport med

anbefalinger til tiltak som ivaretar papirløse barns grunnleggende rettigheter. Prosjektets analyser og anbefalinger tar utgangspunkt i FN's barnekonvensjon og inntar et helhetlig familieperspektiv - med særlig fokus på barns rett til bolig, best mulig helse, opplæring/skolegang og økonomisk trygghet.

[https://kirkensbymisjon.no/direktesending/?fbclid=IwAR0aQUsOfA1ZL1\\_e54VEKdxbWjKqpiCsXonSm4W5cHvO0rQroxvd359EtR4](https://kirkensbymisjon.no/direktesending/?fbclid=IwAR0aQUsOfA1ZL1_e54VEKdxbWjKqpiCsXonSm4W5cHvO0rQroxvd359EtR4)

## Studenter

Helsesenteret har bidratt med å veilede studenter fra UiB og VID.

- En MA Antropologstudent fra UiB har vært både tilskuer og drevet med deltakende observasjon ved Helsesenterets drop-in kvelder. Fokuset hennes har vært de frivillige, og hun har deltatt i oppstart av enkelte vakter, samt deltatt på venterommet under vakter.
- 2 VID sykepleiestudenter har hospitert på Helsesenteret i uke 18 og 19 i fagbolk *Folkehelse*.
- 2 VID sykepleierstudenter i faget *Innovasjon og ledelse* har hospitert på Helsesenteret i uke 46-50, og bidratt som følge-gruppe til pasient, samt laget brosjyre om Helsesenterets tilbud på rumensk.
- 1 sykepleiestudent har jobbet med diabetes som tema opp mot én papirløs pasient

## 6. ERFARINGER OG VEIEN VIDERE

Vi er forsiktig optimistiske når det gjelder et forbedret politisk klima til fordel for papirløse migranter. Både Vestland fylkeskommunen og Bergen kommune har tatt viktige veivalg på dette feltet, og vi skal bistå i å oppfylle politiske vedtak om å bedre livsvilkårene for papirløse. Blant annet skal vi være aktive deltagere i fylkeskommunal arbeidsgruppe på feltet, administrere en tannhelsepilot, og argumentere godt for at Bergen kommunen skal gi primærhelsetjeneste til papirløse migranter.

Politisk påvirkningsarbeid ift. nytt lovverk vil fortsette å være viktig også kommende år, og vi vil blant annet hente erfaringer fra prosesser og lovverk i Finland og Sverige for å se om det kan være relevante for arbeidet her.

I arbeidet med mediasaker, forskning og seminarer, ser vi at de papirløse i større grad enn tidligere selv ønsker å tale sin sak. Vi skal invitere dem inn i arbeidsgrupper, på seminarer og i media.

Det faktum at det offentlige helsevesenet ikke kjenner lovverket om helsehjelp til papirløse godt nok, gjør at vi kommende år skal sende flere klager ved avslåtte henvisninger, både til primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. I siste instans vil vi klage til Fylkeslegen.

Vi skal i større grad søke juridiske bistand når vi står i komplekse pasientsaker med flere ulike rettslige spørsmål. Vi har flere kompliserte pasientsaker hvert år som krever kompetanse både på helserett, menneskerett og på utlendingslovgivningen. Jussformidlingen har hjulpet oss i fakturasaker, men med utskifting av personal/studenter 2-4 ganger i året, bruker ansatte på Helsesenteret hvert år mye tid på å lære dem opp i rettighetene til våre målgrupper.

1 februar 2023 ble 10 lokale stiftelser av Kirkens Bymisjon slått sammen til én stiftelse. Dette legger til rette for større kvalitetsutvikling og samordning på våre arbeidsfelt.

Vi skal markere 10 år med drift av Helsesenteret i Bergen, og bruke anledningen til å få klarlagt dilemmaer som hindrer løsninger, samt å høre hvordan våre naboland praktiserer helsehjelp til papirløse.